

РОЗДІЛ III. Музичне мистецтво

УДК78.071.1(477)

Білінська О.А.,

аспірантка кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого мистецтва
факультету початкової освіти та мистецтва
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка
м. Дрогобич, Україна
(olhamuchko523@ukr.net)

Вплив Василя Барвінського на формування творчих постатей Осипа Залеського і Галини Лагодинської-Залеської

У статті розглядаються творчі взаємини Василя Барвінського з родиною Осипа Залеського і Галини Лагодинської-Залеської та його вплив на професійне самовдосконалення кожного з членів подружжя. Особлива увага приділяється спогадам О. Залеського про В. Барвінського, в яких музикознавець високо оцінює внесок композитора у сприяння розвитку музичної культури в Галичині, як такої, що виплекала цілу когорту досвідчених музикантів. Подається аналіз композиторського стилю В. Барвінського, який О. Залеський класифікує як імпресіоністичний з використанням у ньому українського фольклору. Відзначається вплив митця в утвердженні професійних виконавських навиків у піаністки Галини Лагодинської-Залеської.

Ключові слова: Василь Барвінський, Осип Залеський, Галина Лагодинська-Залеська, композитор, українське музичне мистецтво.

Influence of Vasyl Barvinsky on the formation of the creative figures of Osyp Zaleski and Halyna Lahodynska-Zaleska

The article examines the creative relationship of Vasyl Barvinsky with the family of Osyp Zalesky and Halyna Lahodynska-Zaleska, and his influence on the professional self-improvement of each of the spouses. Particular attention is paid to O. Zalesky's memoirs about V. Barvinsky, in which the musicologist highly appreciates the composer's contribution to the development of musical culture in Galicia, as one that nurtured a whole cohort of experienced musicians. The article analyzes V. Barvinsky's compositional style, which O. Zalesky classifies as impressionistic with the use of

Ukrainian folklore. The author emphasizes the artist's influence on the development of professional performance skills of pianist Halyna Lahodynska-Zaleska.

Key words: *Vasyl Barvinsky, Osyp Zalesky, Halyna Lahodynska-Zaleska, composer, Ukrainian musical art.*

Постановка проблеми. У першій третині ХХ ст. у багатьох містах Галичини під впливом культурної (музичної) експансії активно діяло хорове товариство «Боян», відкривалися філії Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, гуртувались і тісно співпрацювали композитори й інші представники музичного мистецтва. Свого часу Осипу Залеському й Галині Лагодинській-Залеській поталанило завітати, приятелювати і творчо спілкуватися з Василем Барвінським – видатним українським композитором, піаністом, педагогом, організатором мистецького життя і музично-освітнього процесу.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Василю Барвінському присвячено чимало наукових праць і публікацій. Відродженням постаті В. Барвінського займалася С. Павлишин, а згодом й інші науковці долучилися до репрезентації творчості визначного українського композитора, зокрема Б. Тихонюк, Н. Кашкадамова, Р. Савицький-мол., О. Смоляк, Л. Кияновська, В. Грабовський, Л. Назар, Л. Філоненко, О. Німилович, М. Ластовецький та ін., публікуючи віднайдені ноти композитора, розкриваючи його тернистий життєвий шлях, висвітлюючи різноманітні грані його композиторської і виконавської творчості, а також педагогічної діяльності.

Проте, творча співпраця О. Залеського з В. Барвінським лише фрагментарно згадана у публікації І. Таран «Патріот і музикант Осип Залеський» (Таран, 2004).

Мета статті полягає у розкритті взаємовідносин Василя Барвінського з подружжям Залеських, їхньої творчої комунікації та впливу В. Барвінського на утвердження професійних виконавських навиків у піаністки Г. Лагодинської-Залеської, та навчально-організаційної компетентності в Осипа Залеського.

Виклад основного матеріалу. Осип Залеський – український композитор, музикознавець, видавець, диригент і педагог. Народився на Львівщині у с. Тростянець Малий у 1892 р. Музичну освіту здобував у

Львівському університеті на кафедрі музикології у професора А. Хибінського, згодом у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка у С. Людкевича та Консерваторії Галицького музичного товариства у С. Нев'ядомського. У час Першої світової війни переїхав до Австрії, де продовжив студії у Віденському університеті та Музичній школі Кайзера. Саме у Відні, під час святкування Шевченківських днів як учасник концертної програми, мав нагоду одним з перших почути нові твори В. Барвінського, про що писав у своїх спогадах: «На тім концерті оркестра Віденських Тонкістлерів вперше виконала «Українську рапсодію» Василя Барвінського, який студіював у Празі» (Залеський, 1985: с. 128).

Після навчання О. Залеський вступив до лав УГА, а по службі, заручившись підтримкою С. Людкевича, 1921 р. відкрив у Станиславові філію Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка. На річні та семестрові іспити до новоствореної освітньої музичної інституції приїжджали поперемінно то С. Людкевич, то В. Барвінський (Таран, 2004: с. 289). Такі зустрічі часто супроводжувалися професійним спілкуванням і обміном досвіду. Про внесок композитора у розвиток музичної освіти О. Залеський писав: «Як управитель і вчитель Музичного Інституту, поклав Барвінський великі заслуги в розбудові музичного шкільництва. Під його кермою Музичний Інститут розвинувся до значення поважної музичної школи з повною консерваторійною програмою та фаховим учительським складом... З усіх цих музичних шкіл вийшло чимало фахово підготованих учителів музики і музичних виконавців, які чи то на батьківщині, чи в розсіянні по всьому світу служать музичному мистецтву» (Залеський, 1958: с. 2). Окрім інспекцій, Барвінський приїжджав до Станиславова й з інших причин. За спогадами, О. Залеського, що Василь Барвінський часто відвідував музичні імпрези в Станиславові, зокрема, був почесним гостем ювілейного концерту з нагоди 35-х роковин створення «Станиславівського Бояну», який відбувся 4 лютого 1931 р. А також, В. Барвінський приїжджав зі сольними концертами, в програмі яких виконував власні композиції (Залеський, 1975: с. 557).

У 1923 р. до педагогічного складу Станиславівського ВМІ ім. М. Лисенка приєдналася піаністка Галина Лагодинська (у майбутньому дружина О. Залеського), учениця М. Криницької, Е. Петрі (фортепіано) та С. Людкевича (теорія) у Львові, Софії Дністрянської (фортепіано) у Відні. У 1927 р. відбувся її дебютний концерт як сольної виконавиці в будинку «Сокола» (Станиславів), на який завітав В. Барвінський. Того ж місяця він опублікував схвальну рецензію у часописі «Діло» і сміливо вписав Г. Лагодинську до числа професійних українських піаністів нарівні з Любкою Колесою, Володимирою Божейко, Антіном Рудницьким і Галиною Левицькою. Також Василь Барвінський зазначав: «Повна свобода рухів, які і для ока викликають гарне, естетичне враження, гармонійно достроюються до вище наведених цінних п'яністичних вальорів, а все те складається на доволі симпатичний безпретенсійний та широкий профіль мистецької душі нашої п'яністки» (Барвінський, 1927: с. 2). Так переплелися життєві і творчі шляхи Василя Барвінського з родиною Залеських.

З огляду на певні історичні та політичні обставини в час Другої світової війни, через агресію більшовицької навали на українську інтелігенцію Осип Залеський у 1944 р. емігрував на Захід, а в 1950 – до США. У місті Баффало він відкрив філію Українського Музичного Інституту Америки, директоркою якого стала Г. Лагодинська, з якою О. Залеський побрався вже у США. Він продовжував komponувати музичні твори на теми українських народних пісень та дописував у діаспорних часописах на музичні теми.

З нагоди сімдесятих роковин від дня народження Василя Барвінського музикознавець написав статтю про ювілянта у газеті «Свобода», зазначаючи, що «Нова доба в історії української музики на західно-українських землях датується від виступу двох композиторів, які випровадили українську музику з галицького загумінку в широкий світ і спрямували її на нові рейки... Перший з них – це Станіслав Людкевич..., другий – Василь Барвінський» (Залеський, 1958: с. 2). Осип Залеський описав життєвий і творчий шлях музиканта, акцентуючи на біографічних відомостях, його музичній освіті, педагогічних та композиторських здобутках. Автор статті відзначив велику роль митця

у розвитку українського музичного мистецтва: «Як композитор, дав В. Барвінський початок новому напрямкові у творчості західньо-українських композиторів, який засновується на національному первні, що пробивається у підборі музичних тем, взятих з народної музики. Музичний стиль Барвінського зближений до імпресіонізму, а проявляється він головно в його інструментальних творах, які є основною ділянкою його творчости» (Залеський, 1958: с. 2).

Уже через п'ять років О. Залеський опублікував некролог про В. Барвінського у дитячому журналі «Веселка», у такий спосіб сповістивши юним піаністам сумну новину про смерть автора збірки «Наше сонечко грає на фортепіано». У смерті композитора музикознавець звинувачував владу: «большевики вивезли його на Сибір і запроторили до концентраційного табору, звідки випустили щойно по десятиох роках... Тяжка і довга неволя знищила його здоров'я і вкоротила його життя» (Залеський, 1963: с. 11).

У сімейному нотному архіві О. Залеський з великою шаною зберігав фортепіанні твори В. Барвінського, а саме цикл «Пісня. Серенада. Імпровізація» та «Марш» з «Лемківської сюїти». О. Залеський був чи не одним із перших, хто згадував про публікації музичних творів В. Барвінського за кордоном: «Деякі з цих творів видані у Львові, деякі на чужині (Універсаль Едіціон у Відні, Українська Накладня в Берліні, Музичне видавництво в Нью Йорку)» (Залеський, 1958: с. 2)

Висновки. Василь Барвінський відіграв важливу роль у творчому і професійному піднесенні родини Залеських, будучи добрим радником, колегою і побратимом для Осипа, а Галина, прислухавшись до порад знаменитого митця і рецензента, провадила активну концертну діяльність і стала успішною виконавицею та педагогом. Повагу і шану до постаті Василя Барвінського вони пронесли крізь усе життя.

Список використаної літератури

1. Барвінський, В. (1927). Концерт Галі Лагодинської. *Діло*. Ч. 286. С. 2.
2. Залеський, О. (1958). Василь Барвінський. *Свобода*. Ч. 91. С. 2.

3. Залеський, О. (1985). З мого життя. *Альманах Станиславівської землі: зб. матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини*. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто. Т. 2. С. 122–133.

4. Залеський, О. (1975). Музичне життя Станиславова. *Альманах Станиславівської землі: збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини* [ред.-упор. Б. Кравців]. Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен. Т. 1. С. 552–557.

5. О. З. (Осип Залеський). (1963). Помер композитор В. Барвінський. *Веселка*. Ч. 10. С. 10–11.

6. Таран, І. (2004). Патріот і музикант Осип Залеський. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського*. Збірник наукових праць. Випуск VIII. Вінниця: ДП ДКФ. С. 286–291.